

Fiskarna Wilhelm Abrahamsson och August Holmberg

Lisbeth Modin 2018

Förbindelserna mellan Singö och fastlandet på andra sidan Singöfjärden var livliga innan bron kom i mitten av 1950-talet. Man gifte sig tvärs över fjärden, hittade jobb på Singö eller i Herräng, Östhammar och Öregrund och i byarna däremellan. Singö drog till sig folk när sjöfarten började blomstra på 1800-talet och lots- och fyrväsendet behövde folk. Jag har tidigare skrivit om sjömansläkten Söderblom varav flera bosatte sig i Herrängstrakten och ofta besökte familj och vänner på Singö och Fogdö.

Men så hörde jag talas om "Hurtigs sjöbod" i Herräng som på något sätt hängde ihop med Singö. Och genom att följa i Wilhelm Abrahamsson och August Holmbergs kölvatten fick jag svar på den frågan och samtidigt en glimt av villkoren för fisket på 1920-, 30- och 40-talen.

WILHELM ABRAHAMSSON

Johan Wilhelm Abrahamsson tillhörde en stor barnaskara. Som äldste son hade han förtursrätt till bondgården som hans föräldrar ägde i Ellan. Gården drevs till största delen av hans mor Margareta eftersom hans far Jan var fyrvaktare på Understen och för det mesta höll till där.

Men Wilhelms håg stod till sjön och 16 år gammal mönstrade han på skonertskeppet Hoppet där Erik Andersson i Tranvik var skeppare. Året var 1890. Wilhelm följde inte med hem till Singö när seglingssäsongen var på sluttampen utan mönstrade på en utländsk skuta i England. Han seglade jorden runt på olika segelskutor, arbetade i Shanghai i flera år och hörde sporadiskt av sig med brev hem. Hans mor var en flitigare brevskrivare och berättade om smått och stort som hände hemma och man kan föreställa sig glädjen hos familjen när Wilhelm oväntat dök upp på tröskeln efter tio års bortavaro.

SJÖMAN MED FAMILJ

Under kort tid tog Wilhelm med råge igen det han missat under sin frånvaro: han läste på navigationsskolan i Visby och avlade styrmans- och ångbåtsbefälhavar-examina med högsta betyg, 10 juni 1901 blev han pappa till en liten flicka som fick heta Annie, 28 december samma år fick han tid att gifta sig med modern som var grannflickan i Ellan, Anna Brita Mattsdotter.

Styrmansexamen 1902 Visby, Wilhelm nere till höger

Under seglingssäsongen 1902 seglade han styrman på singöbarken Semmy Cohn under kapten Fredrik Andersson (bror till skepparen i Hoppet, Erik Andersson) och i april 1903 reste han till Helsingborg i Skåne för att ta befälet på barken Adéle. Det låg i tiden att starta partrederier och investera i en skuta som kunde segla hem vinst till delägarna och familjen Abrahamsson beslöt att satsa pengar i Adéle, de ägde henne till nästan 80 procent.

För de singöbaserade skutorna Semmy Cohn och Hoppet gick det bra medan Adéle hade otur med sig från början. Wilhelms första färd som kapten blev svår. På den här tiden måste skepparen,

förutom att vara en skicklig sjöman, också vara duktig affärsman och känna till mäklare och befraktare för att få lönsamma frakter. Därför var det inte bra att det tog tid, ett par månader, innan Wilhelm kunde teckna sitt första fraktkontrakt i Härnösand. Det var pitprops (gruvstötter av trä) som man seglade med till England. Bra var det inte heller att Adéle seglade utan returfrakt tillbaka till Sverige ända upp till Båtskärsnäs (nära Haparanda) för att lasta bräddor tillbaka till England, till Bristol. På denna resa råkade Adéle ut för storm flera dagar på Nordsjön och det mesta av däckslasten åkte i sjön. Det visade sig också att lasten från Norrlandskusten var mindre än vad som stod på konossementet (befraktningssedeln), så utgifterna översteg vinsten ordentligt när Adéle stormsliten kom in till hamn och behövde repareras. Det var nu december och inseglingen hade varit alldeles för mager med de två kontrakten man haft under säsongen.

Besättningen ombord i barkskeppet ADELE från Singö år 1903. Sittande till vänster i bild är Johan Nord från Gräsö s:n och i mitten befälhavaren Johan Wilhelm Abrahamsson. Wilhelms bröder är med: bakre raden längst till höger står lotslärling Walfrid Abrahamsson (f 1883 och så småningom lotsförman Svartklubben). Bakre raden, 3:a från höger fyrbiträde Axel Abrahamsson (f 1882), den övriga besättningen obekant. Text lånad från J Roger Toll "Segelskeppshistoria"

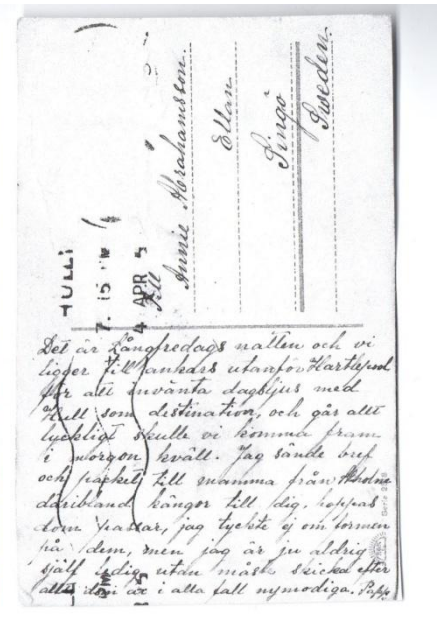
Partredarna hemma på Singö insåg nog att man lagt alltför stort ansvar på Wilhelm och agerade snabbt. De anställde en omvittnat skicklig skeppare, Otto Häggblom Jansson, från Häverö för att avlösa Wilhelm i Bristol. Men rederiet hade svårt att få fram tillräckligt med kontanter och därför inte råd att reparera Adéle så hon fick behålla sin klassning vilket var en förutsättning för de bästa lasterna. Den nya skepparen var erfaren men fick knoga för att få ihop det eftersom pengarna aldrig räckte till. Skeppare Jansson försökte bekymrad få ordning på Wilhelm som sökte lindring i flaskan, förmodligen för att döva sina malande tankar vad de skulle tänka om honom därhemma när han inte hade motsvarat deras förväntningar. Jansson skrev hem till huvudredaren om detta problem men betonade att han var angelägen att behålla Wilhelm eftersom han, "när han var sig själv", var en trevlig och kunnig styrman. Och det verkar som om Wilhelm stannade några resor innan han

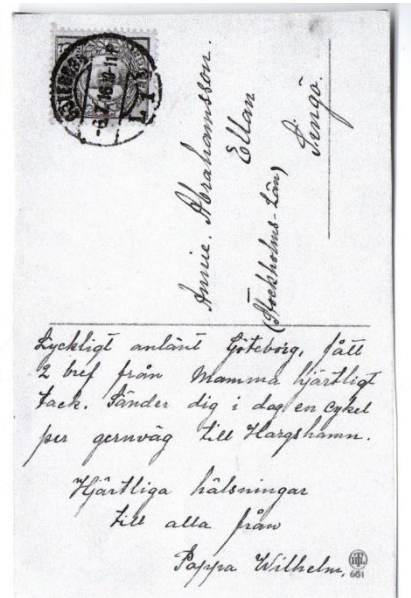
mönstrade av.

Adele teckning C O Schander

Wilhelm fortsätter till sjöss, 1908 återfinns han som styrman på barken Montrosa af Mariehamn som gör en långsegling från Sundsvall till Australien. Nu har han två små döttrar därhemma, Annie och Märta och några år därefter föds hans tredje dotter, Britt. Han håller sig nu på båtar i europeiskt farvatten att döma av de vykort han skickar hem till sin äldsta flicka, Annie. Hon får kort med små hälsningar från Härnösand, London, Nice, Nantes, Tunis, Bordeaux, Stettin, Gävle för att nämna några hamnar. Allt med den prydliga handstil som gör det till ett nöje att läsa det Wilhelm skrivit. När Annie var 13 år meddelar Wilhelm på ett vykort att han skickat nya kängor till sin dotter från Stockholm, han var inte helt nöjd med formen "men de är i alla fall nymodiga" lägger han till. Han förklarar att han själv inte var ledig, han skickade en ur besättningen för inköpet. En annan gång sände han en cykel till sin äldsta dotter och undertecknar vykortet på sedvanligt sätt med pappa Wilhelm.

Wilhelms skicklighet som sjöman prisas av besättningen på kalmarskeppet Augusta som förläste i rykande sydostlig snöstorm i december utanför Ölands norra udde. Klockan 12 på natten är besättningen tvungen att gå i livbåten och från livbåten ser de hur Augusta kantrar och sjunker. Det är styrman Wilhelm Abrahamssons skicklighet att manövrera livbåten (utan roder och segel och med endast en åra) och uppmuntrande ord som förmår de skeppsbrutna att hålla ut i 10 timmar innan de når Jutskärs fiskeläge. Besättningen uttrycker sin tacksamhet genom ett brev till Östhammars tidning där de skriver att utan Wilhelm hade de inte klarat sig.

Besättning med Wilhelm som nr 2 fr vä 1919

BOFAST FISKARE

Omkring 1920 bestämmer Wilhelm sig för att gå iland och leva på fiske och vad gården Ellan 2 ger. Det är fisket som är hans stora intresse och från tidig vår till sen höst bor han och hustru Anna Brita i stugan vid Strömsviken, Strömsstugan som han kallar den.

Fiske Ellan 1910 | förgrunden Anna Brita Mattsson th med mor Britta och far Mats

Ellan 1 Norrgården. Wilhelms hustru Anna Brita Mattssons släktgård

Wilhelms äldsta flicka Annie gifter sig 1926 och tar över jordbruket på Ellan 2 tillsammans med sin man Axel. Några år senare är det dags för Märta och Britt att göra som så många andra ungdomar på Singö: söka sig bort från ön för att pröva sina vingar. De får plats som hembiträden och affärsbiträden på olika orter i Uppland och även i huvudstaden Stockholm. Många gånger är det sommargästerna på Singö som tipsar och förmedlar arbetena. Flickorna reser ofta hem på de stora högtiderna men håller framför allt kontakt genom vykort med hälsningar på födelsedagar och namnsdagar och funderingar om varandras hälsa. Ibland kommer en försändelse hemifrån Singö med skärgårdsbåtarna.

Flickorna Abrahamsson 1920-talet

Wilhelm med hustru Anna Britta

1930 bildas Singö lokalavdelning inom Stockholms läns fiskarförening som startades tre år tidigare för att "främja fisket inom orten och fiskarens angelägenheter". Wilhelm är ordförande inom lokalavdelningen på 1930-talet.

Singö lokalavd bildad 1930 inom Sthlms läns fiskareförening

Stockholms läns fiskarförening förhandlade framgångsrikt med fiskhandlarna om högre ersättning för fisken och rätten för fiskarna att bilda fiskförsäljningsföreningar, den rätten gick igenom 1934. Nu kunde fiskarna själva bestämma var de skulle landa fisken, var de skulle sälja den och hur de skulle distribuera den färsk fisken. När de ekonomiska frågorna nu låg hos fiskarna själva ägnade sig

länsföreningen ått att förbättra fiskarnas levnads- och arbetsvillkor: de såg till att fiskefyrar kom till, att telefon installerades på öar och att fiskebryggor och hamnar byggdes ut. På Singö drev 1947 års fiskehamnsutredning på att väg och bro skulle byggas på sträckan Singö-Fogdö-Grisslehamn (vilket som bekant inte blev verklighet förrän 1955). Mellan Skollholmen och Singö installerades en telefonförbindelse. Det ordnades kurser i navigation och motorlära, i fiskerilagstiftning, bokföring och föreningskundskap. Kurserna i navigation och motorlära var populära eftersom de gav behörighet att föra mindre yrkestonnage i skärgården. Fram till 1945 hade 20 stycken fiskare deltagit i dessa kurser i Grisslehamn och man kan anta att både singö- och fogdöfiskare fanns med bland dessa.

Singö Fiskförsäljningslag

Redo- vis.-n:r	Namn och adress:	Född den	Medlem den
Si:1	Abrahamsson, Johan Vilhelm, Ellan, <i>Singö</i>	6.4. 74	29.9. 34
Si:2	Andersson, Karl Gustaf Gerhard, Söderby, <i>Singö</i>	24.9. 81	29.9. 34
Si:20	Andersson, Erik Harry, Boda, <i>Singö</i>	18.9. 98	10.4. 35
Si:24	Andersson, Sven Rickard, Boda, <i>Singö</i>	3.1. 01	24.4. 37
Si:3	Buhre, Oskar Gustaf Adolf, Backby, <i>Singö</i>	6.12.78	29.9. 34
Si:4	Eriksson, Gustaf, Boda, <i>Singö</i>	21.7. 00	29.9. 34
Si:5	Eriksson, Olof August, Ellan, <i>Singö</i>	29.9. 70	29.9. 34
Si:7	Eriksson, Johan Gustaf, Ellan, <i>Singö</i>	28.6. 10	20.5. 39
Si:11	Eriksson, August Henning, Backby, <i>Singö</i>	14.3. 06	29.9. 34
Si:21	Eriksson, Erik Gustaf Fritz, Ellan, <i>Singö</i>	10.5. 97	21.4. 35
Si:28	Eriksson, Sven Vilhelm, Backby, <i>Singö</i>	18.5. 11	20.5. 39
Si:12	Frinell, Josef Andreas Daniel, Gräsö, Edebo, <i>Hargshamn</i>	18.10.09	28.10.36
Si:6	Holmberg, Johan August, Hensvik, Ellan, <i>Singö</i> , tlf. Singö 3	8.6. 87	29.9. 34
Redo- vis.-n:r	Namn och adress:	Född den	Medlem den
Si:27	Holmberg, Rudolf Erik, Box 45, <i>Singö</i> , tlf. Singö 3	25.2. 13	19.3. 38
Si:9	Jansson, Karl Johan, Skällholmen, <i>Singö</i> , tlf. Singö 13	24.6. 81	10.10.34
Si:18	Jansson, Ernst Emanuel, Fälön, <i>Östhammar</i>	11.12.06	24.4. 37
Si:26	Jansson, Evert Johan, Fälön, <i>Östhammar</i>	24.4. 13	24.4. 37
Si:29	Jansson, Valfrid, Fälön, Elfsnäs, <i>Östhammar</i>	7.6. 88	20.5. 39
Si:8	Johnsson, John Albert, Norrsillan, <i>Singö</i>	10.4. 95	29.9. 34
Si:22	Mattsson, Johan, Ellan, <i>Singö</i>	30.12.84	15.3. 35
Si:17	Pettersson, Bror Hildor Vilhelm, Fälön, <i>Öst- hammar</i>	28.3. 07	1.7. 36
Si:19	Pettersson, Harry David Hilmer, Medholma, <i>Herräng</i>	3.4. 11	24.4. 37
Si:25	Pettersson, Erik Johan, Boda, <i>Singö</i>	11.10.16	24.4. 37
Si:14	Sporrong, Erik Emil, Backby, <i>Singö</i>	15.6. 73	29.9. 34
Si:13	Söderblom, Ernst Samuel, Skällholmen, <i>Singö</i>	1.9. 03	16.3. 35
Si:10	Vassgren, Ernst Teodor, Bredsund, <i>Herräng</i>	24.3. 96	28.10.36
Si:15	Westerlund, Karl Axel, Norrsillan, <i>Singö</i>	10.8. 03	30.6. 36
Si:23	Westerlund, Gösta Konrad, Hensvik, <i>Herräng</i>	12.11.10	21.4. 35
Si:16	Öhman, August Georg, Backby, <i>Singö</i>	3.6. 90	29.9. 34

Grisslehamns Fiskförsäljningslag

Redo- vis.-n:r	Namn och adress:	Född den	Medlem den
Gri:11	Bodin, Ture Augustin, <i>Grisslehamn</i>	24.10.02	14.3. 35
Gri:18	Eriksson, Johan Gustaf Axel, <i>Grisslehamn</i>	19.1. 89	12.3. 38
Gri:17	Fredriksson, Karl Valfrid, Fogdö, <i>Grisslehamn</i> , tlf. Fogdö 3	18.3. 12	23.5. 36
Gri:2	Gabrielsson, Krister, <i>Grisslehamn</i>	16.3. 11	22.4. 39
Gri:1	Gustafsson, Ernst Gustaf, Byholma, <i>Grissle- hamn</i>	8.5. 08	14.3. 35
Gri:7	Hermansson, Ingvar Johan, Byholma, <i>Grissle- hamn</i>	23.2. 21	12.3. 39
Gri:3	Holmkvist, Johan Viktor, Fogdö, <i>Grisslehamn</i>	24.4. 15	2.5. 40
Gri:4	Jansson, Johan Eskil, <i>Grisslehamn</i>	30.1. 99	14.3. 35
Gri:5	Jansson, Anders Viktor, <i>Grisslehamn</i> , tlf. Gri. 11	14.1. 81	14.3. 35
Gri:16	Jansson, Sven Viktor, Solbacken I, <i>Grisslehamn</i> , tlf. Gri. 11	2.1. 15	22.4. 36
Gri:14	Kjellberg, Emil, Tranvik, <i>Singö</i>	7.10.97	14.3. 35
Gri:8	Mattsson, Gustaf Herbert, <i>Grisslehamn</i>	5.10.77	14.3. 35
Gri:9	Mattsson, Sigurd Emanuel, <i>Grisslehamn</i>	6.9. 02	14.3. 35
Gri:10	Pettersson, Axel Leonard, <i>Grisslehamn</i> , tlf. vx.	27.2. 99	10.3. 35
Gri:12	Sjölander, Sven David, <i>Grisslehamn</i>	25.6. 98	14.3. 35
Gri:15	Öberg, Fritz Abel, Tranvik, <i>Singö</i>	28.6. 97	14.3. 35

Matrikel 1941

Stockholms läns fiskeförsäljnings förening

VÄDER OCH VIND

I Stockholms läns fiskeförsäljningsförenings årsbok för 1944 finns en medeltalsammanställning av hur mycket fiskarna tjänade på strömmingen: 1935 fick fiskaren 21,32 öre per kilo vilket hade stigit till 82,49 öre år 1943. Under krigsåren då det blir knappt om mat skjuter priserna i höjden och man tjänar bra på fiskandet när vädret är tjänligt. Under 1942 levererades 186 ton strömming från Herräng till Stockholm. Här är det spännande att läsa Wilhelms fiskedagböcker, hur fiskelyckan växlar med vädret men också hur strömmingen obegripligt flyttar sig: när Gräsöborna (februari 1943) skär guld med täljkniv landar Singö fiskeförening knappt ens matfisk. Men i januari 1944 slår det till och singöborna får ta del av strömmingsrikedomen. "Holmberg fått upp till 30-35 lådor vissa dagar vid Råstens brygga", skriver Wilhelm i sin fiskedagbok. Varje låda väger 30 kg. I oktober samma år, som enligt Wilhelm är årets vackraste månad, levereras "icke en enda låda strömming till Herräng från något håll".

Från J. W. Abrahamsson
(avsändarens för- och tillnamn)

Adress: Singsås
(avsändarens hemort)

N:r 1 Kg. 30 Avs.-dag 1
(avs. bokst. o. redov.-nr) (antal kg. pr låda) (dag) (mån.)

Hela sändn. utgör _____ lådor _____ kg.
(antal lådor) (antal kg.)

Till
Stockholms Läns Fiskförsäljningsförening
 Tel.: Växel: 23 12 50
Stockholm
 Partifiskhallen, Vintervägen

Obs.! Var god ifyll uppgifterna ordentligt.

Etikett strömmingslåda

Och när jag under åren 1927 – 1944 i dagböckerna försöker följa strömmingstillgången under årets månader kan jag inte annat än hålla med Wilhelm om att strömmingen har sina egna vägar och inte nödvändigtvis där skötarna lagts ut. Ett år har fångsten varit så dålig att Wilhelm varit tvungen att ta ut pengar från banken. Och han drar sig fram på småförtjänster: plockar nypon, säljer ål under ålamånaderna, skjutsar passagerare med sin båt och tjänstgör extra på Understen.

Likaså noterar Wilhelm det varierande vädret. Om sommaren och hösten 1928 skriver han:

Maj: nordlig storm,

Juni: storm, regn, kallt, vidrigt,

Juli: storm,

Okt: storm, storm, storm,

Nov: storm, regn.

Trots det bistra vädret landar Wilhelm under sommarmånaderna 4697 kg strömming, men då var istället priset i botten.

En annan gång, 1930, skriver Wilhelm om hur han, Anna Brita och den lille solat sig på Radberget den 2 mars i 18 graders värme! Den lille var sonen Sigvard som fötts 1920. Och naturligtvis noterar Wilhelm de kalla krigsvintrarna som var rika på väderrekord.

AUGUST HOLMBERG

Wilhelm fiskade bland annat ihop med Johan Jansson i Skällholmen och August Holmberg som ägde sjöbodarna både i Hensvik på Herrängslandet och vid Råstensudde. August var renodlad fiskare och under sitt liv prövade han fiskerika vatten ända ner till Oxelösund. Sin bas hade han dock i Herräng och i Ellan. Han insåg tidigt att det fanns pengar att tjäna genom att transportera fisk på snabbast möjliga vis till kunderna i främst Stockholm, där hans hustru Matilda sålde fisk på Östermalmstorg. Matilda eller Tolia, som August kallade henne, var en pålitlig fiskarkamrat, inte främmande för att hugga i med att laga och lägga skötar, ta hand om fångsten och sälja den. Slagfärdig var hon som sig bör för en torgmadam. Vid ett tillfälle stoppades de av polis med lastbilen full med strömming på väg till Stockholm, då sade hon bister: "inte har vi tid och stå här och pokulera, strömmingen ruttar". Och de blev strax ivägsläppta.

August och Tilda

August Holmberg var norrlänning från början, kom till Singö i början av 1920-talet med hustru och sina två pojkar, Filip och Erland, som då var i 10-12-årsåldern. Då hade han varit bosatt i Bilhamn, medan hans bror Gustav bodde i Sikvik, två små fiskelägen på norra Upplandskusten. August hyrde Enholmen i Backbyn av jägmästare Dumrath och ville gärna köpa stället när Dumrath, gammal och sjuk, flyttade till sin son i Le Havre, Frankrike. Enholmen var perfekt för Augusts syften: bra förbindelse med havet, brygga att landa fisken vid och väg för fiske-transporten. Men den affären gick i stöpet efter många krokiga turer och då flyttade August helt sonika med familjen till Hensvik där han köpte ett hemman och byggde sig sin första sjöbod med plats för två båtar.

Några år senare var August tillbaka på Singö. För att få tillgång till eget fiskevatten var August tvungen att äga mark och 1928 köpte han en del av Skogsskäret av Emma Viklund, född Öhman. På Skogsskäret lade August en uttjänt fiskebåt som han byggde på med en hytt. Nu hade han ett

övernattningsställe när han fiskade på utsidan Singö. 1932 fick August tillfälle att köpa ett hemman i norra Ellan och kunde därmed också bygga sjöbod vid Råstensudde. Både sjöboden i Hensvik och sjöboden vid Råsten inreddes med en bostadsdel där August och Tilda, nära vattnet och fiskarlivet, trivdes bäst.

Filip H och Britt utanför sjöboden i Hensvik

ERIK HOLMBERG

I mitten av 30-talet flyttade Augusts systerson, Erik, till Singö och bodde till en början med sin familj på Augusts hemman i Ellan, August och Tilda bodde ju i sjöboden. Erik köpte så småningom mark i Norrvreta, en sjötomt vid Farmorsviken där han byggde hus och präktig sjöbod. Erik och hans hustru Anny var bland de första att skaffa TV i Norrvreta. Gästfria som de var bjöd de in barnen Modin, norrvretabor utan TV, som tillsammans med sin mormor under vintriga lördagskvällar traskade ner till Holmbergs för att titta på Sigges Cirkus och Andy William Show.

Erik fiskade ihop med August den första tiden på Singö och berättar om en hårdför man som på sitt eget vis drog försorg om familjen. Erik mindes den gång han och August låg ute vid Fygdsten i Augusts båt och väntade på Filip och Erland som var på väg ut till dem. Det blåste upp ordentligt och August bestämde att de skulle fara in genom Singsundet och möta pojkarna. De möttes vid Hörnängen och August sade åt pojkarna att åka hem, vädret var för hårt för fiske. Båtarna följdes åt ett tag men vid Loskären vände August tvärt och stack ut till Måsten och lade skötarna. När de körde i det grunda vattnet mellan Örstensudden och Ytteröra slog båten så hårt i botten i vågdalarna att det knakade i bord och spant berättar Erik. En omtanke som August inte ordade så mycket om, han undvek pojkarnas anklagande frågor varför han vänt tillbaka ut till fiskevattnen.

Både Erland och Filip låg ute och fiskade men tog också emot fisk som landades i Hensvik, främst av Singö fiskförsäljningslag. Erland blev kommissionär och därmed alltmer involverad i distributionskedjan som försåg stockholmarna med färsk fisk.

August var, som nog framgått, egensinnig och skarp, både i huvudet och i tungan. I efterordet i Norrtelje tidning berättar en köpman Eric Eriksson, Karlskoga: "Jag ville hjälpa Holmberg pumpa båten en gång, men då sade han – Det gör jag själv, så slipper man spring kring och vara tacksam. Det var nog August i ett nötskal".

Under kriget brevväxlade August med fänrik Magnus Lagercrantz som tillhörde det rörliga kustartilleriförbandet och en period var förlagd till Singö. Lagercrantz var imponerad av August, både av hans person och av hans utläggningar om världsläget i breven. 1997 mötte hembygdsföreningens Yngve Andersson Lagercrantz och de talades vid om den tid då Lagercrantz var stationerad på Singö. Lagercrantz donerade tre brev från August som nu finns i hembygdsföreningens arkiv. Dessa brev med kommentarer av Yngve finns att läsa i anslutning till denna redogörelse.

Erland och Filip

BRITT ABRAHAMSSON OCH ERLAND HOLMBERG

Det var mycket att ta hand om i fiskeriverksamheten och Tilda behövde hjälp i hushållet i Hensvik. Wilhelm Abrahamssons dotter Britt tog plats som hembiträde hos Holmbergs i mitten av 1930-talet och tycke uppstod snart mellan henne och Erland.

I september 1937 gifter sig Britt och Erland men det dröjer inte många månader förrän tragisk sjukdom drabbar det nygifta paret. Erland dör i tuberkulos sommaren 1938 och Britt blir änka.

Hon fortsätter den åkeriverksamhet med färsk fisk till Stockholm som hon och Erland utvecklat och efterträder även Erland som kommissionär för Singö fiskeförsäljningslag med allt vad det innebär att ta emot fiskfångsterna, ordna transporter, se till att fiskarna får sina pengar och sköta sin egen bokföring.

Ett halvår senare, i januari 1939, blir Britt allvarligt sjuk och hamnar på Östhammars lasarett. Från Singö får hon tre brev, alla daterade 23 jan. Det är möjligt att det är en sorts influensa som härjar, hennes syster Annie skriver i sitt brev till Biggan som hon kallar Britt, att även Annies son Lasse " har varit mycket sjuk, har svettats hemskt på nätterna ända ut på fingrarna och tårna så det runnit". Pappa Wilhelm skriver ett oroligt och tröstande brev till sin käraste Brita: "mänskligt sett har du haft din dryga andel af livets sorger, detta förutan". Han avslutar med en önskan om "snabbt tillfrisknande och rosor på kind till vi träffas".

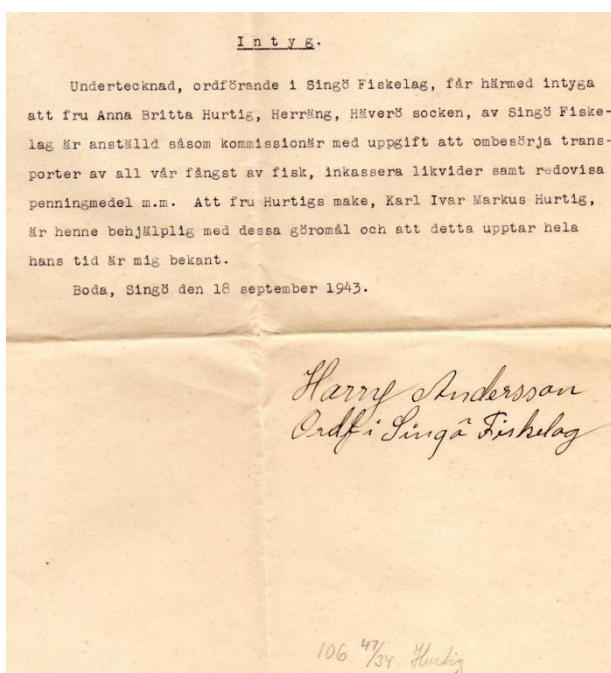

Britt och Erland

Svärmor Tilda skriver ett kärleksfullt brev till Britt i vilket man kan ana att de fortsatt att ha en bra kontakt efter Erlands död. Tilda skriver "käraste lilla Britt så sjuk du blev... vi blev ricktit engsliga, som du vet så er vi skrämnda för sjukdomar förut". Tilda fortsätter att förmana Britt att inte stiga upp för tidigt. Hon skriver vidare "August har så ont i ena armen och Erik har farit till Stockholm och holler på att laga sina tänder, så du hör att det är skralt med fiskarna. Det är bara jag som er i gong, om jag så sjelv får seja". Både pappa Wilhelm och Tilda beklagar sig över att isarna varken bär eller brister så att de kan komma över till Herräng. Av breven framgår att Britt's mamma, Anna Brita som tur är redan är i Herräng och nu kan ordna med maten i hushållet.

FAMILJEN HURTIG

Andra världskriget bryter ut med allt vad det innebär av dyrtider och ransonering. Efterfrågan på fisk är stor i Stockholm. Britt träffar nu sin andre man, Markus Hurtig, som är en av åkarna som kör fisk från Herräng.

Fiskkommissionär Britt Hurtig

Britt Hurtig på den slitiga strömmingstiden

Under dessa bråda och besvärliga krigsår får de två pojkar, Lennart och Lars. Marcus ligger inkallad och Britt har huvudansvaret för fiskdistributionen i Herräng. Marcus anhåller om 5 dagars permission i samband med månadsredovisningen i företaget. Han beviljas 2 dagar så man kan ana att det är ensamt att ha hand om allt. Men släkt och vänner ställer upp när det behövs. När barn nummer två, Lars, anländer, tar en väninna hand om Lennart och skriver ett lugnande brev till Britt på Östhammars BB. Väninnan berömmar Lennart som ett behändigt och soligt barn. Dessutom nämner hon att hon städat hemma hos Britt och hur roligt och lätt det då var att städa med dammsugare, hon kommer gärna tillbaka och gör om det!

Lennart minns hur vardagen påverkades av den bråda fisketiden. Om dagarna busade han och hans bror Lars runt och älskade att bygga koja i alla de tomma fiskelådorna som stod travade på kajen och väntade på att fyllas. Men tidigt på kvällarna skulle det vara knäpptyst för att inte störa sömnen för dem som skulle upp i gryningen för att jobba.

Redan vid tre-tiden på morgonen började fiskebåtarna komma in till Hensvik med sin fångst; fångst från notdragning vid Trästa, från insidan eller utsidan Singö, det berodde på årstiden. Fisken skulle nu snabbt lastas om för vidare transport till partihallarna som på den tiden låg i Klarakvarteren där fiskhandlarna stod på kö för den fräska roslagsströmmingen. Det finns en kurva som kallas strömmingskurvan på Herrängslandet, historien bakom den kan jag bara spekulera i!

Landning av fisk i Herräng
Hildor Sundell Fälön Marcus Hurtig och Sigvard Abrahamsson

FISKAR BODEN

Tel. 90 ÖREGRUND Tel. 35

Fiskredskap, Gummi- och Skinnkläder,
Smörjoljor och Motorbränsle m. m.
till fisket hörande materiel.
Prima Not-, Nät- och Sköt-telrar.

Ensamförsäljare för Stockholms län av
EKENS Äkta Nätfärg

*Fiskare gynna Eder själva,
köp från Fiskarboden*

Stormvarningssignaler

Från	NW	SW	NO	SO	Utan angiven riktn.
Kulling	▲	▼	▲	▼	▲▼
	Kon	Tratt	Två koner	Två trattar	Tratt över kon
Storm	●	●	●	●	●
	Klot Över kon	Klot Över tratt	Kon Över klot	Tratt Över klot	Kon Över tratt

GUMMI- KLÄDER för SJÖFOLK

Där vattentäta, smidiga
och lätthanterliga skyddsklä-
der fordras, stå Trelleborg
gummikläder i särklass. De
mest slitstarka och ända-
målsenliga skyddskläderna
för sjöfolk äro
▽-märkta gummikläder.

TRELLEBORGS GUMMIFABRIKS A.B.

Familjen Hurtig på 1940-talet

Det ena båtutrymmet i sjöboden i Hensvik

I mitten av 1950-talet avvecklade makarna Hurtig fisktransporterna. Bilspedition tog över och fisken landades vid en annan brygga i Herräng.

HURTIGS SJÖBOD

Tilda överlevde August med några år och sålde då hela stället i Skeppshusviken, Hensvik, till Britt och det är där sonen Lennart Hurtig nu bor. I sjöboden som verkligen är stor och rymlig finns mycket att se på som påminner om de bråda fiskeåren, alltifrån Augusts och Tildas bostadsutrymmen till "dubbelparkeringen" för två båtar under tak. Lennart visar gärna runt och berättar för den som är intresserad. Men ring gärna först, pensionärer har mycket att stå i nu för tiden!

Sjöboden i Hensvik idag

Minnen från fisktransport med bil

Lägenheten nere

Lägenheten uppe

Källor:

Lennart Hurtigs familjearkiv

J. Roger Tolls skrift "Segelskeppens historia"

Yngve Anderssons material om fisket och August Holmberg